BORÅS STAD

RAPPORT

Datum
2025-04-28

Sida
1(42)

Sammanställning

Tjänsteremiss: Borås klimatrådslags förslag

Referens
Frida Andersson
Processledare
frida.andersson@boras.se

Diarienummer
2024-00113

Sammanfattning

Denna sammanställning beskriver tjänsteorganisationens svar på den tjänsteremiss som utgör Borås Stads beredning av Borås klimatrådslags förslag.

Innehåll

Sammanfattning 2

Innehåll 3

1 Inledning 4

2 Tema: Transport och trafik 1 5

2.1 1. En skjuts för stadens buss 5
2.2 2. Skattefinansierad kollektivtrafik 5
2.3 3. Sammanhängande gång- och cykelvägar som fungerar under alla årstider 7
2.4 4. Använda befintliga spår för utvecklad trafik 12

3 Tema: Transport och trafik 2 14

3.1 5. Färre transporter med mer lokal produktion och självförsörjning 14
3.2 6. Kollektivtrafik som boråsarna vill ha den 15
3.3 7. Mer flyt genom strategisk flytt av tung trafik 17

4 Tema: Skog och biologisk mångfald 19

4.1 8. Bekämpa invasiva arter och skapa arbetstillfällen för en hållbar framtid 19
4.2 9. Ängskötsel för biologisk mångfald: Ett kommunalt förvaltningsansvar 21
4.3 10. Bevara naturen – återställ och bevara våtmarken 22
4.4 11. Klimatkunskap i skolan. Framtidens väktare: ge barn kunskap om skog och biologisk mångfald 24
4.5 12. Bevara mångfald: Långsiktig plan för hållbart skogsbruk och skyddade naturområden 25

5 Tema: Den gröna staden 28

5.1 13. Gör det gröna mer brötigt 28
5.2 14. Odling, gemensamt, individuellt och rättvist 28
5.3 15. Nyttja döda ytor (tak, asfalt, väggar, monokulturer - gräs) 30
5.4 16. Många små saker NU 31
5.5 17. Grön stadsplanering redan från början - genombrytande natur genom staden 33

6 Tema: Kunskap och engagemang 35

6.1 18. Klimatdialoger, delaktighet och tillit 35
6.2 19. En kommun med bred klimatkunskap 36
6.3 20. Klimatevenemang 37

7 Tema: Energi och försörjning 39

7.1 21. Skarpare krav för minskad energianvändning vid nybyggnation/markanvisningar 39
7.2 22. Borås Stad ska öka den lokalt producerade fossilfria energin för att öka självförsörjningsgraden 39
7.3 23. Ny teknik för produktion och lagring av energi 41

1 Inledning

Hösten 2024 genomförde föreningen Klimatriksdagen, i samverkan med Borås Stad genom Samhällsbyggnadsförvaltningen ett lokalt klimatrådslag i Borås. Klimatrådslagets deltagare bestod av ett 40-tal invånare från hela staden, framlottade för att spegla befolkningen i Borås Stad. Tillsammans tog de fram sex övergripande rekommendationer, inom vilka totalt 23 förslag lades fram, för hur klimatarbetet i Borås Stad kan förstärkas för en snabbare klimatomställning.

Efter klimatrådslaget i november lämnades klimatrådslagets rekommendationer och förslag över av Borås klimatrådslags deltagare till Per-Olof Höög (S), ordförande för Kommunfullmäktiges beredningsgrupp för medborgarinflytande. Borås Stads Klimatråd, som består av ledamöter från alla partier i kommunfullmäktige, fick därefter i uppgift att bereda förslagen. Klimatrådet har berett förslagen och skickat dem på tjänsteremiss till förvaltningar och bolag i syfte att undersöka hur de linjerar med pågående klimat- och miljöarbete samt vilka möjligheter organisationen ser med förslagen.

Denna sammanställning innehåller tjänsteorganisationens svar på den tjänsteremiss som utgör Borås Stads beredning av Borås klimatrådslags förslag. Svaren är av varierande längd och karaktär. Under varje förslags rubrik finns förslaget i dess helhet följt av tjänsteorganisationens svar.[1] Till höger om varje förslags rubrik finns en blå ruta med procentandel bifallna röster från klimatrådslaget. Rutan innehåller även symboler som Borås Stads Klimatråd tilldelat förslaget. Under Klimatrådets första beredningstillfälle fick de enskilda ledamöterna möjligheten att tilldela förslagen symboler. Det fanns ingen begränsning kring hur många symboler ledamöterna fick tilldela och det var frivilligt att delta. Syftet var att fånga upp uppfattningar om potentialen i de olika förslagen. Det här betyder symbolerna:

Ett förslag som skulle kunna ge stor effekt

En kostnadseffektiv/enkel åtgärd

[1] Borås klimatrådslags rekommendationer och förslag är publicerade på Borås Stads hemsida: Klimatrådslag i Borås 2024 - Borås Stad

2 Tema: Transport och trafik 1

2.1 1. En skjuts för stadens buss

63% av klimatrådslaget yrkade bifall till förslaget
Klimatrådet gav förslaget ★★

Förslaget i dess helhet

Tillhandahåll centrala knutpunkter för lokaltrafiken, runt i och ut från Borås centrum. Lägg fokus på Södra torget som knutpunkt för stadstrafiken tillsammans med Resecentrum och sjukhuset som andra knutpunkter. Någon av bussarna ska gå genom stan med fokus på viktiga målpunkter som exempelvis Stora torget och Herkules vårdcentral.

Målet är att göra centrala delarna av staden tillgänglig för alla målgrupper. Det är viktigt att målpunkter i centrum blir åtkomliga från vilket håll resenären än kommer. Det är särskilt viktigt för personer med begränsad rörlighet.

En väsentlig faktor för att komma framåt är en lösningsfokuserad kommunikation mellan kommunen och Västtrafik.

Tjänsteorganisationens svar

Borås Stad arbetar aktivt med att försöka förbättra kollektivtrafiken för invånarna. Borås Stad har inte rådighet över kollektivtrafiken, men kan ha ett ställningstagande gentemot Västtrafik. Det pågår en dialog mellan Borås Stads Kollektivtrafikråd och Västtrafik. Kollektivtrafikrådet är ett politiskt forum med representanter från samtliga partier, som är representerade i kommunfullmäktige. Kollektivtrafikrådet träffas regelbundet för att arbeta med frågor som rör kollektivtrafik och hållbart resande.

En konsultutredning har nyligen tagits fram som handlar om hur framtida stadstrafik ska gå. Förslagen i konsultutredningen gör stadstrafiken mer jämt fördelad och tillgänglig för fler. Just nu bereds undersökningen av politiken. Västtrafik har samtidigt en upphandling ute för stadstrafiken för åren 2027-2037; eventuella ändringar kan därför dröja. Det finns en bra och konstruktiv kommunikation mellan Borås Stad och Västtrafik.

2.2 2. Skattefinansierad kollektivtrafik

67% av klimatrådslaget yrkade bifall till förslaget
Klimatrådet gav förslaget ★★

Förslaget i dess helhet

Målet är att slutligen uppnå skattefinansierad kollektivtrafik för alla invånare.

Förslaget innebär att kommunen gör mer tillköp från Västtrafik. Vi föreslår att finansieringsmodeller utreds med målet är avgiftsfri kollektivtrafik.

En start bör vara i utsatta/prioriterade grupper som till exempel barn, barnfamiljer, pensionärer (inkluderande personer som uppbär sjukersättning), ensamstående.

Detta behöver genomföras tillsammans med kampanjer för beteendeförändring och försvårande omständigheter för bilen (ex. miljözoner, p-avgifter) Vi föreslår att använda både piska och morot – samtidigt som vi gör det enklare för kollektivtrafiken behöver vi försvåra för bilen.

Motivering:

Primärt är det bra för klimatet. Vi får färre bilar på vägarna som innebär mindre utsläpp, mindre slitage på vägarnas ytskikt, renare luft att andas.

Det är en social rättvisefråga som sluter klyftor och minskar kostnader för både invånare och företag.

I gles- och landsbygd skulle vi kunna fylla bussar på ett bättre sätt i samspel med pendelparkeringar som blir mer kostnadseffektivt. Pendelparkeringar och mobilitetshubbar ska finnas i alla väderstreck. Det ska gå att ta med sig cykel på buss, tåg och färdtjänst. Bussar ska gå tätt, tidigt och sent till alla stadsdelar.

Tjänsteorganisationens svar

Skattefinansierad kollektivtrafik är en politisk fråga. Det finns inga beräkningar på vad en helt skattefinansierad kollektivtrafik skulle kosta Borås Stad och det finns i dagsläget ingen utredning om ekonomiska och miljömässiga effekter. Kostnaden för kollektivtrafiken beräknas utifrån antal resenärer. År 2024 hade Borås 9 120 537 påstigande i stadstrafiken.

Det är framförallt Västtrafik som gör kampanjer och projekt för beteendeförändring. Västtrafik kommunicerar också ändringar och omläggningar av linjer. Det är viktigt att det är tydligt för invånare att det är Västtrafik som ansvarar för Borås kollektivtrafik.

Borås Stad gör så kallade tillköp av Västtrafik. Dessa finns i Borås idag:

- Barn har skolkort

- Seniorer över 65 år åker gratis under lågtrafiktid (Lågtrafik: vardagar 08.30-15.00 och 18.00-06.00, dygnet runt på helger och helgdagar) *Seniorkorten kostar Borås Stad ca 15 miljoner 2025.*
- Gymnasieelever har sommarlovskort
- Närtrafik *2024 hade närtrafiken 6113 resor, närtrafik är för dem som vill åka mellan landsbygd och tätort.*
- Flextrafik *2024 hade flextrafik 1545 resor. Flextrafik är för dem som fyllt 75 år eller har färdtjänst, gäller inom Borås kommuncentrum.*
- De som har rätt till färdtjänst har också rätt till färdtjänstbevis som de kan använda på kollektivtrafik inom Borås.

Fritidskort för skolungdomar har varit uppe för diskussion men inte antagits politiskt.

2.3 3. Sammanhängande gång- och cykelvägar som fungerar under alla årstider

Förslaget i dess helhet

94% av klimatrådslaget yrkade bifall till förslaget
Klimatrådet gav förslaget ★★★★

Skapa ett sammanhängande, prioriterat och funktionellt gång- och cykelnätverk för alla årstider. Inkludera både centrum och alla kransorter. Trygghet och tillgänglighet ska öka för gångtrafiken.

Motivering:

I dagsläget finns luckor och brister i cykelnätet. Det påverkar säkerhet, framkomlighet och utgör en tröskel för att flera ska använda cykel i dagliga förflyttningar.

Det finns brister när det gäller gångtrafikens trygghet och tillgänglighet, (trångt på gemensamma gång- och cykelvägar, otydliga markeringar, otrygg gångtrafik på landsbygden) Gångtunnlar och dålig belysning bidrar till otrygghet i gångtrafiken

Hur:

- Kartlägg var bristerna finns både vad gäller mellan orter och inom orterna
- Undersök var cyklisterna vill ha cykelväg
- Ta hjälp av aktiva cyklister och gångtrafikanter för arbetet, t ex med referensgrupp eller medborgardialoger
- Dedikera del av vägen till cyklister. Där det är svårt att få till separat cykelväg bör en del av vägen dedikeras till cyklister (se exempelvis Danmarks system med 2 minus 1-väg, använd målade markeringar)
- Samordna skottning av bil- och cykelvägar så att bägge blir snöfria. Idag blir cykelvägar ofta svåra att komma fram på då cykelbana

skottas först, snön från vägen trycks sedan ut på cykelbanan som blir oframkomlig.

- Tydliga markeringar behövs på gemensamma gång- och cykelvägar
- Så långt som möjligt skapa sammanhängande gång- och cykelvägar utefter Viskan.

Utöver arbete med cykelvägar är det viktigt att

- Sprida kunskap om var det går och cykla och om körsätt för olika årstider
- Friskvårdsbidrag ska kunna användas för cykling till och från arbetet.
- Trygga cykelställ och cykelparkeringar med laddmöjligheter för elcyklar
- Praktikaliteter som underlättar cykel i vardagen som dusch vid målpunkter
- Främja tillgängligheten till cykelservice och verkstäder
- Det ska gå att ta med sig cykel i färdtjänstbil (De kommer ofta med stora bilar men kan inte ta med cykeln pga säkerhet – avsaknad av spännband), samt och regionala bussar.
- Testa cyklande skolbussar i första hand i tätorter utanför centralorten

Tjänsteorganisationens svar

Borås Stads Tekniska förvaltning arbetar för att ett sammanhängande cykelvägnät ska vara tillgängligt året runt. Gång- och cykelbanor sköts olika av Tekniska förvaltningen (se mer utförligt svar nedan). När det gäller gångbanor så sköter Tekniska förvaltningen enbart de stråk som är allmän platsmark (t.ex. torg) och de gångbanor som angränsar fastigheter som ligger under Tekniska förvaltningen (t.ex. parkmark). Tekniska förvaltningen ansvarar även för drift av gångbanor som ingår i en gemensam gång- och cykelbana. Är gång och cykelbanan separerad och angränsar fastigheter som inte ligger under Tekniska förvaltningen sköter Tekniska förvaltningen endast cykeldelen på gång- och cykelbanan.

Gångbanor intill fastigheter är fastighetsägarnas ansvar att sköta. Det kan till exempel fortfarande vara Borås Stad som har ansvaret för vissa gångbanor men inte specifikt Tekniska förvaltningen. Lokalförsörjningsförvaltningen har till exempel ansvar för gångbanor utanför sina fastigheter.

Medel som tilldelas Tekniska förvaltningens driftbudget påverkar vilka cykelbanor som ingår i förvaltningens så kallade prioriterade stråk, vilket är de stråk som snöröjs.

Klimatrådets frågor (blå) och Tekniska förvaltningens mer utförliga svar:

Hur arbetar ni med gång- och cykelvägar?

Kommunens cykelarbete utgår huvudsakligen utifrån cykelplanen som antas av Tekniska nämnden vartannat år. Cykelplanen beskriver vilka cykelbanor som ska byggas eller byggas om och övriga åtgärder som underlättar cykling i kommunen. Inriktningarna i cykelplanen baseras på antagna styrdokument inom kommunen, bland annat Trafikprogrammet.

Åtgärderna i cykelplanen ligger längs med det kommunala vägnätet och främst i gatumark eftersom det är det Tekniska nämnden ansvarar för och kan besluta om. Cykelbanor kan också ingå i en detaljplan. Detaljplaner beslutas av Samhällsbyggnadsnämnden.

Via den här länken kan man hitta cykelplanen och vilka projekt som är aktuella just nu inom cykling: Så här jobbar vi

Det finns statliga-, kommunala- och enskilda gator och vägar. Borås Stad har ansvar över att bygga cykelbanor längs med gator där kommunen är väghållare. Gatorna som Borås Stad är väghållare för ligger i tätorten Borås och Viared vilket är varför de flesta cykelbanorna byggs där. Kommunen är väghållare för enstaka gator ute i serviceorterna men inte i samma utsträckning som i Borås tätort.

Vissa sträckor bedöms inte behöva cykelbana med anledning av att trafikmängderna är så pass låga att cyklister kan cykla i blandtrafik (ta Bergdalsgatan på Bergdalen som exempel).
De länkar där cykelbana bedöms behövas är:

- Kommunala vägnätet (OBS ligger inte i någon prioritetsordning)
- Regementsgatan mellan Varbergsvägen och Majorsgatan
- Allégatan mellan Åsbogatan och Högskolan
- Sturegatan mellan Åsbogatan och Döbelnsgatan
- Petersbergsgatan
- Neumansgatan
- Alidelundsgatan
- Herrljungagatan
- Mariebergsgatan

Framtida planer
Det som är möjligt att bygga tas med i kommunens cykelplan men flertalet av ovanstående sträckor har begränsat gatuutrymme för att det ska få plats med en separat cykelbana. Då krävs det antingen att man frigör utrymme på annat sätt (genom till exempel enkelriktning eller detaljplaneändring).
Saknade cykelkopplingar som inte ligger intill en gata:

- Pickesjövägen
- Mellan Gässlösavägen och befintlig bro över Viskan intill Borås ridhus

Framtida planer

Dessa sträckor ligger inte intill en gata och är därför mer komplexa att bygga eftersom det involverar andra enheter och förvaltningar inom Borås Stad. De kommer att ingå i en framtida cykelplan om lösningar kan hittas med respektive fastighetsägare.

Statliga vägnätet (det finns fler men dessa är högst prioriterade, OBS står inte i någon prioritetsordning):

- Väg 27 mellan Funningerondellen och Viared
- Väg 42 (Fristadsvägen) Tosserydsvägen – Skogsrydsvägen
- Väg 42 (Vängavägen) mellan Industrivägen – Artavägen
- Väg 42 (Vängavägen) mellan Artavägen till Hästhagen/Kvarbo
- Väg 180 (Alingsåsvägen) mellan Ekåsvägen - Hestrastugan
- Väg 1610 (Varbergsvägen) mellan Ridhuset till befintlig gång- och cykelväg in mot Borås
- Väg 1698 (Svenljungavägen) mellan Bråthultsvägen, Målsryd till Näset
- Väg 1662 (Kråkeredsvägen) mellan Tranåsrondellen - Sörviksvägen
- Väg 1700/1701 (Boråsvägen) mellan Vasshallavägen - Uppegårdsgatan
- Väg 1701 (Boråsvägen) mellan Dalsjövägen – Stationsvägen
- Väg 1757 (Göteborgsvägen) mellan Badvägen – Vikensgårdsvägen
- Väg 1762 (Alingsåsvägen) mellan Sandevi till Backabo (väg 1761)
- Väg 1768 (Segertorpsvägen) mellan Askallén – Gravrydsvägen

Framtida planer

Trafikverket har ansvar för utbyggnad av cykelbanor längs med statliga vägar men där Västra Götalandsregionen och kommuner är inblandade i utbyggnadsprocessen.

Borås Stads roll är att samla in förslag och ungefär vart fjärde år lämna in en prioriteringslista över cykelprojekt längs med statligt vägnät till Trafikverket och Västra Götalandsregionen. De projekt som lämnas in är sådana som kommunen är beredd att medfinansiera (oftast till 50 %).

Inlämnade förslag från samtliga kommuner i Västra Götaland prioriteras sedan av Västra Götalandsregionen i samråd med Trafikverket. Regionstyrelsen fattar i sin tur beslut om utbyggnad för kommande fyraårsperiod. För de projekt som blir aktuella är det sedan Trafikverket som planerar, bygger och underhåller sträckan.

Borås Stad har tidigare varit med och finansierat flera projekt men har begränsade möjligheter att påverka utbyggnadstakten på det statliga vägnätet. Trafikverkets kostnadsbild har de senaste åren ökat drastiskt vilket påverkat Borås stads möjlighet att medfinansiera projekt.

Det är i dagsläget inte satt när nästa ansökningsperiod för kommuner att lämna förslag blir men en ny prioriteringslista ska tas fram och antas av Tekniska nämnden i samband med att kommande Cykelplan antas.

För ni idag dialoger med aktiva cyklister för att vägleda i arbetet med vad som ska prioriteras i cykelvägnätet?

Under våren 2025 kommer vi att göra en särskild insats där invånare får tycka till om vilka platser man upplever är bra och mindre bra att cykla på. Detta används som underlag till kommande cykelplan.
Vi har i övrigt dialog med cyklisterna som deltar i projektet Vintercyklist som under projektets gång har möjlighet att lämna synpunkter på cykelinfrastrukturen och snöröjningen. Vi sprider även Cykelfrämjandets enkät ”Cyklistvelometern” där cyklister får tycka till om hur det är att cykla i sin kommun vartannat år (se https://cykelframjandet.se/cyklistvelometern/ och även kommentar på förra årets resultat: https://www.boras.se/nyheter/nyheter/borasarenbattrecykelstad.5.3941891a192b297b1c3db890.html).

Vi marknadsför även mailadressen cykla@boras.se i varje kommunikationsinsats som vi gör och möter cyklister årligen på olika cykelevenemang som vi genomför (t.ex. cykelservice och cykelfrukost).

Borås Stad har tidigare haft en cykelpanel med invånare och representanter från Cykelfrämjandet men den lades ner och vi har i närtid ingen avsikt att starta upp ett liknande forum. Med andra ord saknar Borås Stad en fast referensgrupp i cykelarbetet.

Hur aktivt arbetar kommunen med cykelvägar till alla serviceorter?

Se svar ovan om processen för cykelvägar utmed Trafikverkets vägnät. Som kommun skickar vi in förslag varje ansökningsperiod men det är sedan VGR och Trafikverket som prioriterar vilka cykelvägar som byggs.

Utgår Tekniska förvaltningen från barnperspektivet när gång- och cykelväg till skolor planeras?

Vi arbetar alltid efter att bygga en trafiksäker miljö för alla åldrar.

Hur säkerställer ni att vinterväghållningen, slyröjningen och grussopningen m.m. fungerar i stråk som angränsar till Trafikverkets vägar?

Det är Trafikverket som sköter cykelbanorna intill deras vägar. På följande karta kan man se vilka gator och vägar som är statliga, kommunala och enskilda: https://nvdbpakarta.trafikverket.se/map?backgroundLayer=1LantmaterietsTopowebbkartaNedtonad&wmslayers=Vaghallare%7CVagnatOchNoder&east=375072.08682802395&north=6401417.27987679&scale=84023.55355

Hur jobbar ni med vinterväghållningen av cykelvägar överlag?

Se www.boras.se/vinter för karta över vilka cykelbanor som snöröjs och information om vilka kriterier kommunen har.

Använder vi jämställd snöröjning i Borås?

Gång- och cykelvägnätet prioriteras högre i och med att de plogas redan vid 3 cm nysnö till skillnad från övriga gator. Se www.boras.se/vinter för mer information.

Hur jobbar vi med separerade och hopsatta gång- och cykelvägar? Finns det någon strategi?

Vi bygger separerade gång- och cykelbanor så ofta det är möjligt och där utrymme finns. När det inte går, är en gemensam gång- och cykelbana ett bättre alternativ än ingen cykelbana alls, även om det sänker standarden på cykelvägnätet. På platser med få gående, till exempel i Viared, eller i områden med höga naturvärden, är en gemensam gång- och cykelbana en godtagbar lösning.

Objekten som tas fram i cykelplanen utgår från en övergripande strategi för ökad cykling i Borås Stad. Den går att hitta i Trafikprogrammet som antogs av Kommunfullmäktige 2023 (se avsnitt 5.3.2 i Trafikprogrammet).

2.4 4. Använda befintliga spår för utvecklad trafik

73% av klimatrådslaget yrkade bifall till förslaget
Klimatrådet gav förslaget ★★★

Förslaget i dess helhet

> Använd järnvägsspåren som finns (och kanske blir över i framtiden pga ny järnväg) till kommunikationer för att koppla samman Borås och serviceorter. Använd och återstarta stationer på landsbygden för att främja arbetspendling med tåg.
>
> Det kan åstadkommas genom kommunikation med Trafikverket och Västtrafik och eventuellt tillköp hos Västtrafik. Vi föreslår samverkan med flera kommuner längs sträckan för att skapa sammanhållen tågpendling

Motivering:

Det är kostnadseffektivt att använda den infrastruktur som redan är på plats. Utvecklad tågpendling är nödvändig för att minska biltrafiken och erbjuda klimatsmarta alternativ för pendlare.

Tjänsteorganisationens svar

En fördel med tåg är ökad kapacitet per avgång, vilket inte vanligtvis är behovet i mindre orter. Västtrafik planerar tåg utifrån nätets kapacitet. Huvudsyftet med den befintliga och nya järnvägen är arbets- och studiependling, vilket är det övergripande syftet med all kollektivtrafik i Västra Götaland. Tre av fyra serviceorter har tillgång till tågförbindelse, men tågen går inte tillräckligt ofta för att vara attraktiva för arbetspendling. Spårbunden kollektivtrafik har inte samma möjlighet till turtäthet. Att ta sig till en busshållplats är mer lättillgängligt än att ta sig till en station. Framtida bebyggelse planeras framförallt utifrån den befintliga infrastrukturen, vilket bedöms vara mer resurseffektivt.

3 Tema: Transport och trafik 2

3.1 5. Färre transporter med mer lokal produktion och självförsörjning

74% av klimatrådslaget yrkade bifall till förslaget
Klimatrådet gav förslaget ★★

Förslaget i dess helhet

Vi minskar transportbehovet genom att konsumera och producera mer lokalt och ökar självförsörjningsgraden.

Genom en ökad grad av självförsörjning och närproduktion av livsmedel men även andra varor och tjänster minskar behovet av både långa och korta transporter och samtidigt ökar krisberedskapen.

Kommunen ska använda alla möjligheter inom upphandlingen för att öka andelen närproducerade produkter och tjänster inom alla områden.

För invånarna ska vara lätt att göra rätt. Tjänster och produkter ska vara tillgängliga för och kända av invånarna. Varorna behöver erbjudas samlade och utan att kräva omvägar t.ex. via torghandel och med hjälp av lokala butiker och näringslivet.

Det är efterfrågan som driver utbudet. Vi kan exempelvis utveckla ett lokalt Borås-certifikat. Certifikatet skulle vara till för att främja lokala och ekologiska produkter och tjänster i närområdet utan att belasta producenterna med de höga kostnader som märkningar kan innebära, inte minst för små företag. Kravbilden och innehållet i certifikatet tas fram ihop med invånare och producenter. Kontroll av efterlevnad och säkerställande av kvalitén kan exempelvis administreras via kommunens tillsyn.

Förslaget behöver genomföras med god kommunikation och information i alla led och bygger på analys av goda exempel som genomförts i andra städer och kommuner. Lösningar ska ha ett långsiktigt, gärna 100-årstänk med kontinuerlig utvärdering och återkoppling för att undvika fallgropar och nya problem längre fram.

Tjänsteorganisationens svar

Borås Stads koncerninköpsavdelning samarbetar idag med näringslivsavdelningen och potentiella anbudsgivare för att främja lokala anbud. Avdelningarna bjuder in lokala företagare till anbudsskola för att sprida kunskap om LOU (Lag om offentlig upphandling) och vad det innebär att vara leverantör till offentlig verksamhet. Direktupphandling kan ofta vara en bra ingång till offentliga kontrakt som kanske inte har full kapacitet att hantera kommunens behov. Kommunen kan inte i upphandling specificera att

leverantörens produkter ska tillverkas lokalt utifrån principerna i LOU. Kortfattat kan vi inte ställa krav som diskriminerar andra externa aktörer. Däremot kan vi dela upp kontrakt för att göra det enklare för mindre aktörer att lämna anbud, men det kommer inte hindra större aktörer från att konkurrera om kontrakten. LOU tillåter att vi möjliggör för lokala aktörer, men inte gynnar.

Kommunen har vidare många olika lagkrav, verksamhetskrav, styrdokument och politiska mål att arbeta för och det gör det ibland svårt för mindre lokala leverantörer att delta i upphandling. Det råder även viss osäkerhet vad som definieras som närproducerade produkter och tjänster, exempelvis om all produktion och komponenter ska vara lokalt producerade eller om det räcker att slutmontering sker lokalt för att det ska räknas som lokalt producerad.

Klimatrådets frågor (blå) och koncerninköpsavdelningens svar:

Hur ser koncerninköpsavdelningen på ett Borås-certifikat?

Att utveckla ett lokalt certifikat är en kostsam process som tyvärr kan göra att marknaden för lokala företagare begränsas utanför Borås-området. Ekologiska producenter är inte vanligt förekommande i Borås-området. Välkända, etablerade märkningar är ofta tredjepartscertifierade och är en garant för konsumenten att varan håller vad den lovar. En ”lokal” märkning säger ingenting om produktens kvalitet, det vill säga den säger ingenting om vad kunden betalar för.

Lokala handlare kan agera tillsammans eller i samverkan med till exempel näringslivsorganisationer för att erbjuda lokala produkter i butikerna.

Möjligheter?

Kommunkoncernen ska sträva efter att möjliggöra för lokala anbudsgivare att delta i offentliga upphandlingar. Vi anser därför att vi jobbar så mycket vi kan redan idag för att stärka det lokala näringslivet utan att bryta mot lagen om offentlig upphandling.

En möjlighet framåt är att arbeta mer med hållbara transporter och minskad klimatpåverkan i upphandlingar, däremot är det inte möjligt enligt LOU på det sättet som beskrivs i förslaget med en generell hållning kring lokala aktörer. Koncerninköpsavdelningen ställer sig positiva till ett samarbete med miljö- och klimatfunktionen i Borås Stad för att undersöka möjligheterna.

3.2 6. Kollektivtrafik som boråsarna vill ha den

Förslaget i dess helhet

94% av klimatrådslaget yrkade bifall till förslaget
Klimatrådet gav förslaget ★★

Vi ökar resandet med kollektivtrafik och minskar utsläpp från persontrafiken i Borås. Vi tar reda på boråsarnas åsikter kring kollektivtrafiken för att kunna genomföra åtgärder och förändra beteendemönster och skapa en kollektivtrafik som boråsarna vill använda.

Kollektivtrafikens tillgänglighet och attraktivitet måste öka för att göra kollektivtrafiken till ett riktigt alternativ för så många som möjligt. Alla förbättringar grundar sig i en gedigen, seriös och högkvalitativ marknadsundersökning och delaktighetsprocess där boråsarna från alla delar av samhället kan ge sin bild av vilken kollektivtrafik de behöver. Undersökningen ska ge en facetterad och detaljerad bild av vilka incitament som kan få fler att resa kollektivt. Förbättringar tar också inspiration från goda exempel såsom välfungerande busslinjer i Borås (se linje 100) eller andra kommuner.

Utifrån undersökning och delaktighet formuleras det en handlingsplan för olika sorters kollektivtrafik och gemensamt resande.

En ny och förbättrad kollektivtrafik kan, utöver miljövinster och ekonomiska vinster, även erbjuda många värden som förbättrad hälsa och rörelse, möten mellan invånare och ett tryggt sätt att resa.

Tjänsteorganisationens svar

Det är framförallt Västtrafik som ansvarar för kollektivtrafiken i Västra Götaland och Borås. Borås Stad har inte rådighet över kollektivtrafiken, men kan ha ett ställningstagande gentemot Västtrafik. Det pågår en dialog mellan Borås Stads politiska Kollektivtrafikråd och Västtrafik och det genomförs regelbundna resvaneundersökningar.

När Borås Stad tillsammans med Västra Götalandsregionen och Västtrafik arbetade med en resvaneundersökning (2022) såg vi:

- att ca 26 procent använde kollektivtrafik inom Borås tätort
- att de motoriserade resorna inom Borås tätort var 32 procent av resorna med kollektivtrafik
- att mellan år 2010-2019 ökade kollektivtrafikresandet i Borås stadstrafik med 64 procent vilket innebar en ökning med 4,5 miljoner delresor under dessa nio år
- att det år 2022 var ca 43 procent av resorna inom Borås tätort som gjordes med cykel, gång eller kollektivtrafik

På vårmarknaden 2024 genomförde Borås Stads politiska Kollektivtrafiktråd en undersökning för att förstå vad de som åker kollektivtrafik saknar och varför de som åker bil inte åker kollektivtrafik. Vi ser ett behov av fortsatta kvalitativa undersökningar för att förstå varför invånare inte fullt ut nyttjar den kollektivtrafik som redan finns i Borås.

3.3 7. Mer flyt genom strategisk flytt av tung trafik

60% av klimatrådslaget yrkade bifall till förslaget
Klimatrådet gav förslaget ★★★★

Förslaget i dess helhet

Den tunga trafiken flyttas ut från den centrala staden genom ett nytt helhetsgrepp kring den tunga trafiken. Utsläppen minskar genom effektivare resvägar och lösningar samt färre stopp i stadskärnan. Frigjorda ytor möjliggör för infrastruktur för hållbart resande och grönytor.

Den tunga trafiken flyttas ut från de stora ledarna i centrala Borås för att förbättra luftkvalitén i tätorten och för att minska utsläpp av koldioxid genom effektivare resvägar samt färre köar och start och stopp.

Trafikleder som frigörs kan i en grön vision bli till hållbara bostadsområden, gator för kollektivtrafik och gröna stråk från landet in till Borås med gång- och cykelbanor och rikligt med grönska och biologisk mångfald. Flytten av tung trafik är ett viktigt steg för att möjliggöra för bättre kollektivtrafik, utveckling av gröna stråk och resor med gång och cykel.

För att möjliggöra flytten av tung trafik behövs ett nytt helhetsgrepp för att tillgodose behovet av tunga transporter. Målet är effektiva, långsiktiga lösningar som är byggda på samverkan med och förankring hos berörda aktörer. Nya leder, omlastningsterminaler och liknande ska tillgodose dagens behov men ska inte omöjliggöra utvecklingen i det kommande århundrade.

Exploatering av natur och rekreationsområden som kan behöva ske till följd av flytten måste ske med minsta möjliga påverkan.

Förslaget behöver genomföras med god kommunikation och information i alla led och bygger på analys av goda exempel som genomförts i andra städer och kommuner. Lösningar ska ha ett långsiktigt, gärna 100-årstänk med kontinuerlig utvärdering och återkoppling för att undvika fallgropar och nya problem längre fram.

Tjänsteorganisationens svar

En del av den tunga trafiken har målpunkt Borås. En omfartsväg löser därför bara delar av problematiken. Kungsleden kommer att behövas så länge vi har tunga transporter som ska in till Borås centrala delar. I Borås Stads Trafikprogram föreslås en utredning av en förbifart i nordöstlig förbindelse. Väg 180 är utredd av Trafikverket som en positiv länk med förmåga att avlasta centrala Borås. Båda lösningarna skulle kunna hjälpa till att lösa den tunga genomfartstrafiken. Inga politiska beslut är fattade om genomförandet av dessa. Det är fleråriga och kostsamma processer.

Alla nya vägar får effekter på friluftsliv, natur och miljö, vilket utreds noggrant. Borås Stad och Trafikverket ansvarar för olika delar av vägnätet och samarbetar kring utredningar och prioriteringar.

4 Tema: Skog och biologisk mångfald

4.1 8. Bekämpa invasiva arter och skapa arbetstillfällen för en hållbar framtid

73% av klimatrådslaget yrkade bifall till förslaget
Klimatrådet gav förslaget ★★★★!!!!!

Förslaget i dess helhet

Motivering:

- Nuvarande resurser verkar vara otillräckliga för effektiv bekämpning av invasiva arter. Invasiva arter är ett hot mot biologisk mångfald. Många arbetslösa saknar meningsfull sysselsättning och i många fall arbetslivserfarenhet.

Hur:

- Vi föreslår därför att en åtgärd för att möta båda utmaningarna, och att låta arbetslösa arbeta med att ta bort invasiva arter i Borås Stad. Det sker genom att arbetslösa invånare erbjuds sysselsättning med att ta bort invasiva arter mot ersättning. Förslaget berör således Borås Stads invånare och även tjänstemän i kommunen och behövs dels för att erbjuda meningsfull sysselsättning samt motverka invasiva arter.

Risk och åtgärd:

- Risken är att det blir en spridning av arterna vid borttagning om man inte hanterar arterna rätt. Rätt kompetens för de som ska utföra arbetet är därför nödvändigt. Den kunskapen skulle kunna delges av kommunal tjänsteman eller annan sakkunnig.

Utbildning:

- Involvera tjänstemän som redan är involverade i frågan, exempelvis servicekontoret, som kan utbilda och handleda berörda.

Tjänsteorganisationens svar

Borås Stads Tekniska förvaltning arbetar med att bekämpa invasiva arter på kommunal mark och har gjort det sedan 70-talet. Borås Stad kan i dagsläget inte möta lagkraven på grund av otillräcklig finansiering. Resurser krävs för att det ska gå att arbeta med bekämpning av invasiva arter. Tekniska förvaltningen äskar därför årligen från den egna nämnden i syfte att kunna utvidga åtgärderna.

En del av arbetet har kunnat genomföras med hjälp av arbetsmarknadsinsatser. Björnloka är ett sådant exempel; i över 50 års tid har Tekniska förvaltningen arbetat med dess bekämpning genom arbetsmarknadsinsatser. Tekniska förvaltningen har också använt ferieungdomar till att bekämpa invasiva arter

under flera års tid. Tjänster köps in från professionella utförare eftersom det saknas tillräckligt med utförandepersonal i Tekniska förvaltningens egen regi.

Bekämpningsinsatser mot invasiva arter gäller att utföra under en kort period (t.ex. från tillväxtsäsongens start fram till blomning), vilket gör att det krävs mycket resurser en kort period varje år.

Tekniska förvaltningen hade gärna tagit emot många fler personer i arbetsmarknadsinsatser.

Borås Stads Arbetslivsförvaltning ser positivt på förslaget och ser goda möjligheter att placera deltagare som kan arbeta med röjning av invasiva arter. Men det förutsätter att arbetet organiseras av sakkunniga och att deras deltagare får stöd av handledare på plats, rätt skyddsutrustning och redskap för jobbet – det kan inte Arbetslivsförvaltningen stå för. Tekniska förvaltningen har god kunskap om Arbetslivsförvaltningens målgrupper och de båda förvaltningarna har redan ett gott samarbete kring röjning av invasiva arter såväl som inom andra områden. Vidare ser Arbetslivsförvaltningen uppgiften som passande för feriejobbare att utföra.

Arbetslivsförvaltningen behöver inte något budgettillskott för att placera deltagare/feriejobbare; detta kan de göra inom ordinarie ram.

Övrigt om invasiva arter

Mindre mängder invasiva växter från privatpersoner klassas som hushållsavfall och kan lämnas på Boda och Lusharpans återvinningscentraler. Läs mer på Borås Energi och Miljös hemsida (https://www.borasem.se/webb/privat/avfallochatervinning/atervinningscentraler.4.61b62986153ef999daeabf31.html).

Det finns information om invasiva växter på Borås stads hemsida:

https://www.boras.se/bobyggaochtrafik/dinbostadochnarmiljo/invasivaarteridinnarmiljo.4.69976c8e186977064eb2c66e.html

https://www.boras.se/hallbarutveckling/vardaochbevaravarmiljo/skyddadenbiologiskamangfalden/bekampainvasivaarter.4.435b992f1864a38c8aec7872.html

Borås Stad har även tagit fram en handbok för hantering av invasiva arter för intern användning. Den tydliggör exempelvis vem inom Borås Stads organisation som ansvarar för vad kring bekämpning av invasiva växter.

4.2 9. Ängskötsel för biologisk mångfald: Ett kommunalt förvaltningsansvar

84% av klimatrådslaget yrkade bifall till förslaget
Klimatrådet gav förslaget ★★!!!!

Förslaget i dess helhet

Ängsskötsel:

Omvandla gräsytor till ängsskötsel för att gynna insekter och öka blomningen, vilket på sikt ger ökad biologisk mångfald och mer kolinlagring i jorden. För att det ska upplevas mer estetiskt kan det förslagsvis skapas gångstråk och klippas runt om.

Lokal kompostering:

Spara organiskt material på grönytor, exempelvis löv, gräsklipp, rens, häckklipp och fällda träd etc. för att undvika onödiga transporter. Det omvandlas till mull på sikt, sparar arbete och kostnader, bevarar fukten och främjar biologisk mångfald. Biodepå ger mat och möjlighet till övervintringsplats för djur och insekter. Det bidrar till cirkulära kretslopp i parkskötseln. Då bevarar vi även näringen i marken genom att återinföra till exempel mineraler till den mark den tillhör. Kolinlagringen i jorden ökas och det blir ett minskat behov av gödsel samt friskare och mer välmående växtlighet. Det blir även ett bättre habitat för fåglar samt minskat behov för ogräsrensning.

Tjänsteorganisationens svar

Borås Stads Tekniska förvaltning arbetar systematiskt med att omvandla gräsytor till ängsskötsel avseende parkskötsel, vilket har varit ett internt miljömål i många år. Tekniska förvaltningen sköter också värdefulla ängs- och hagmarker till exempel genom bete och slåtter (t.ex. Osdal/Bråt, Viared/Lundaskog, Hestra, Dalsjöfors, naturreservaten Gåshult, Älmås, Rya åsar m.fl.). Utöver det fornvårdsobjekt som via statlig medfinansiering ger samma nytta för biologisk mångfald. Ängsskötsel är mycket arbetskrävande och vi lägger omfattande personalresurser på att sköta högväxande gräsytor, framförallt genom Natur- och anläggningsenheten (personer i arbetsmarknadsåtgärder).

Borås ligger i framkant när det kommer till att sköta ängsytor. Det lär inte finnas många kommuner, om någon, som sköter ängsytor i den omfattning som görs i Borås. Tekniska förvaltningen skulle kunna restaurera ännu mer men det kräver betydligt mer resurser, vilket tjänstepersonerna äskat om men inte fått tilldelning/gehör i budgetarbetet fler år i rad. Tekniska förvaltningens ängs- och betesmarksinventering visar att ca 20 % av inägomarken/jordbruksmarken är i igenväxningsfas. Prio borde vara att iordningsställa dessa så att de går att brukas rationellt av befintliga jordbruk.

De allra mest värdefulla sammanhängande områdena finns redan i kommunala naturreservat. Värdefulla områden utöver det kan eventuellt fångas upp i riktade

projekt som t.ex. LONA Pollinering Viskans Park, som är ett pågående projekt. Flera jordbruksarrenden har tyvärr sagts upp de senaste åren vilket är ett hot mot vår landskapsbild och biologiska mångfald. Dessa områden bör omgående utarrenderas på nytt.

De allmännyttiga bostadsbolagen i Borås arbetar med att anlägga ytor för ängsmark, ofta lite i taget för att boende ska vänja sig. Arbetet kombineras med pedagogisk information då det lätt uppstår många frågor. Arbetet kräver internutbildning och inköp av nya maskiner. Ängar bidrar positivt till biologisk mångfald och skapar vackra ytor sommartid, vilket också kan leda till ökad trivsel och trygghet. Ett av bostadsbolagen, Viskaforshem, stöttar förslaget och lyfter vikten av att skriva in det som en riktlinje inför kommande upphandling av trädgårdsentreprenad.

Borås Stad har en naturvårdsfond där privatpersoner, föreningar och företag kan söka bidrag för att utveckla och bevara naturvärden i kommunen. Bidrag har bland annat delats ut för restaurering av betesmarker, beskärning av skyddsvärda träd och anläggning av dammar för att gynna biologisk mångfald. Läs mer och sök medel här:

https://www.boras.se/kommunochpolitik/bidragansokompengar/pengarfornaturvard/naturvardsfonden.4.7965cac6188477a181e79540.html

På denna sida kan du hitta alla bidrag som går att söka för olika ändamål i Borås Stad:
https://www.boras.se/kommunochpolitik/bidragansokompengar.4.7965cac6188477a181e79416.html

4.3 10. Bevara naturen – återställ och bevara våtmarken

80% av klimatrådslaget yrkade bifall till förslaget
Klimatrådet gav förslaget ★★!!

Förslaget i dess helhet

Vårt förslag är att vi ska återställa våtmarker för att förhindra onödig avgång av metangas. Återställa till den ursprungliga vegetationen inklusive de djurarter och växtlighet som lever där.

Hinder och möjligheter:

Ett hinder är att det blir ett ekonomiskt bortfall för markägare vilket kan lösas genom att kommunen stöttar markägare finansiellt genom bidrag alternativt att mark köps eller byts mellan kommun och markägare. Det för att säkerställa bevarandet av dessa värdefulla naturområden. Det är nödvändigt som ett första steg att inventera olika marker som finns i ursprungligt skick och vilka områden som behöver återställas med insatser. Utifrån kartläggningen behöver man också göra en målsättning kring hur mycket av kommunens mark som ska bestå av dessa värdefulla naturområden.

Tjänsteorganisationens svar
Borås Stad arbetar på olika sätt med att återställa och bevara våtmarker. När vi talar om våtmarksrestaurering försöker vi uppfylla ett eller flera syften:

- Biologisk mångfald
- Vattenrening (t.ex. minskat näringsläckage)
- Minskade utsläpp av växthusgaser
- Grundvattenrestaurering
- Torkskydd
- Utjämning av höga flöden
- Sociala värden

Beroende på syfte får man vända sig till olika myndigheter som Naturvårdsverket, Länsstyrelsen, Boverket, MSB och Skogsstyrelsen för att söka stöd.

Att restaurera våtmarker för att bidra till syftet är komplicerat. Det är positivt för Borås Stad att kommunen äger mycket skog; dock är störst andel söder om Borås, vilket innebär att kommunen inte själv kan anlägga våtmarker för att utjämna de höga flödena som kommer från Viskan. Där är Borås Stad beroende av privata markägare. Skogsskötseln har även avkastningskrav och det är en avvägning att avstå från mark.

Borås Stad är även medlem i flera vattenråd. Vattenråden är organiserade utifrån avrinningsområden och arbetar aktivt med att genomföra åtgärder, till exempel anläggande av våtmarker och borttagande av vandringshinder för fiskar.

Även om åtgärder på privat mark ligger utanför kommunens uppdrag arbetar Borås Stad upplysande och främjande. Miljöförvaltningen beviljar till exempel medel för naturvårdsfonden, som alla kan söka till. Ansökningar om bidrag för anläggning av dammar via naturvårdsfonden inkommer årligen. De flesta har inte beviljats. Anledningen är att medlen i naturvårdsfonden, 200 000 kr per år att dela ut, är begränsade och räcker tyvärr inte långt när det kommer till att anlägga våtmarker. Det finns andra medel att söka hos andra aktörer men många invånare tycker det är svårt och krångligt.

Borås Stad har också identifierat potentiella våtmarker tillsammans med en konsult. Konsultrapporten "Vattenhållande åtgärder i Borås kommun" har följts upp med fältinventering av samtliga åtgärdsförslag på kommunal mark. Ett fåtal av dessa bedöms som möjliga/lämpliga att restaurera. Flera berör olika markägare tillsammans med Borås Stad, är del i gamla markavvattningsföretag eller på platser som pekas ut för t.ex. industri-/verksamhetsområden i ÖP, berörs av järnvägskorridor eller i konflikt med pågående markanvändning.

Det finns i praktiken inga enkla objekt men Borås Stads Tekniska förvaltning har ändå identifierat ett antal där åtgärder genomförts. Detta arbete har följts upp och redovisats till nämnd. Kråkeredsobjektet är ett samarbete med SGU (Sveriges Geologiska Undersökning) och är ett av fåtal lämpliga lite större objekt helt i kommunalt ägande på f.d. odlingsmark (kärrtorv). Detta objekt har också följts upp genom ett examensarbete med fokus på ekosystemtjänster. Tekniska förvaltningen har bra koll på både mål/syfte/praktik och medel men hade behövt en personalresurs som ansvarade för den här typen av åtgärder (öronmärkt tid åt t.ex. restaurering/övrig markförvaltning). Detta har Tekniska förvaltningen äskat om i budget men inte fått beviljat. Förvaltningen har investeringsmedel för klimatanpassningar där dessa åtgärder kan finanserias. De allra flesta "lämpliga" objekt som identifierats inom kommunen ligger på privat mark (t.ex. runt Varnum/Äspered/Dalsjöfors).

4.4 11. Klimatkunskap i skolan. Framtidens väktare: ge barn kunskap om skog och biologisk mångfald

84% av klimatrådslaget yrkade bifall till förslaget
Klimatrådet gav förslaget ★★★!

Förslaget i dess helhet

Barnen är vår framtid och det är av största vikt att vi ger dem den kunskap och engagemang som de behöver i framtiden. Barnen är ofta drivande påverkansfaktorer i familjer och kan genom utbildning bidra till ökad kunskap till flera. Det är viktigt att barnen får inblick i hela kedjan från frö till planta, till förmultning till jord osv. Det kan göras exempelvis genom att integrera det i övrig undervisning i skolans alla ämnen. Det ska även innefatta praktisk kunskap, till exempel egna odlingar, skötsel av en grön skolgård och skolskog. Alla skolor ska ha tillgång till en egen skolskog för att se hela kedjan som leder till biologisk mångfald. Skolskogen ska vara allmänt tillgänglig och det ska finnas skyltar med relevant information för föräldrar och barn.

Hinder och möjligheter:

Vi ser även en möjlighet till att skolresor förläggs till en ursprungsskog eller gammelskog. Vi ser vissa hinder. Det krävs arbete med att omformulera läroplanen. Det innebär även initialt en kostnad för exempelvis odlingsbänkar, rabatter och annat.

Tjänsteorganisationens svar

Borås Stad erbjuder genom Tekniska förvaltningen skolskogar till alla förskolor och skolor som önskar en. Idag finns ca 35 skolskogar. Naturskolan/Navet har kostnadsfria besök till alla skolskogar. Det finns flera pedagogiska naturslingor på Borås Stads mark, till exempel i Älmås naturreservat och Trollstigen på Sjöbo. På Boda utvecklas en pedagogisk naturslinga med syftet att stärka språkutvecklingen. Det finns även samarbeten mellan privata aktörer och skolor, till exempel Sportfiskarna och Sandgärdskolan och Gula skolan.

Tekniska förvaltningen har hjälpt skolor att söka LONA-medel (medel till lokala naturvårdssatsningar som kommer från Naturvårdsverket) kring odling på skolgårdar. Skolgårdarnas storlek tenderar att minska och håller sig till minimikraven när nya skolor planeras, vilket minskar möjligheten för naturpedagogik.

Skolor kan söka medel ur naturvårdsfonden, vilket exempelvis en förskola gjort för åtgärder som gynnar pollinerare. Det finns även möjlighet att söka bidrag via Leader Sjuhärad (upp till 25 000 kr) för mikrostöd: https://leader-sjuharad.se/projekt/fro-till-forandring/)

4.5 12. Bevara mångfald: Långsiktig plan för hållbart skogsbruk och skyddade naturområden

Förslaget i dess helhet

81% av klimatrådslaget yrkade bifall till förslaget
Klimatrådet gav förslaget ★★★!

Motivering:

- Det saknas tillräcklig mängd skyddad natur. Kommunen bör inventera skyddsvärd skog och mark.
- Låt all urskog stå kvar för ökad kolinlagring och bedriv ett skonsamt skogsbruk
- Vi vill bevara ursskogsmarker för att bevara mossor, lavar och svampar som ursprungligen finns i dessa områden. De är beroende av gammal skog.
- Konstruktionsvirke ger kolinlagring
- Kalhuggning ger död av mykorrhiza och minskad biodiversitet, det avger stora mängder koldioxid och metangas.

Hur:

- Sluta bedriva kalhyggesbruk. Låt all urskog stå kvar och bedriv ett skonsamt skogsbruk på resten, till exempel plockhuggning. Plockhuggning innebär att ta tillvara på äldre träd som är tätvuxna vilket ger ett bättre konstruktionsvirke.
- Ta bort avkastningskravet helt för kommunens 10700 hektar.
- Monokultur bör undvikas och ett varierat skogsbestånd eftersträvas med hänsyn till markens beskaffenhet.
- Gör en långsiktig planering som sträcker sig 100 år över hela kedjan från plantering till evighetsträd. I den långsiktiga planen ska även ingå att skydda värdefulla naturområden till naturreservat.

Hinder och möjligheter:

- Ett hinder är att det blir ett ekonomiskt bortfall för markägare vilket kan lösas genom att kommunen stöttar markägare finansiellt genom bidrag alternativt att mark köps eller byts mellan kommun och markägare. Det för att säkerställa bevarandet av dessa värdefulla naturområden. Det är nödvändigt som ett första steg att inventera olika marker som finns i ursprungligt skick och vilka områden som behöver återställas med insatser. Utifrån kartläggningen behöver man också göra en målsättning kring hur mycket av kommunens mark som ska bestå av dessa värdefulla naturområden.

Tjänsteorganisationens svar
Borås Stads Tekniska förvaltning ansvarar för Borås Stads skogsbruk. Avkastningskravet beslutas av politiken och tjänsteorganisationens bedömning är att nuvarande avkastningskrav är rimligt/inte för högt, då det inte höjts på många år och virkespriserna gått upp mycket de senaste två åren. Tekniska förvaltningen bedömer också att en ekonomisk förväntan är rimlig givet den stora skogsresurs som förvaltas (årlig tillväxt ca 70 000 m³sk).

Tekniska förvaltningen planerar med ett 100-årsperspektiv redan idag. Vi upplever att vi har en mycket hållbar skogsförvaltning (ekonomiskt, ekologiskt och socialt hållbar) som strävar efter att balansera hållbarhetsmålen på bästa sätt. Vi ligger bra till när det gäller naturvårdshänsyn kopplat till skogsskötseln, vilket följs upp årligen vid externrevision. Vi är sannolikt ledande i Sverige i avseendet kommunal skogsförvaltning (utförda åtgärder/nivå på förvaltningsinsatser/åtgärdad årlig areal). Skötseln bidrar till stor variation.

Borås Stads Tekniska förvaltning tar ett stort ansvar för den biologiska mångfalden. Borås Stad har bildat flera lokala naturreservat; ungefär 10-15% av innehavet är naturreservat beroende på hur man räknar. Inför alla skogliga åtgärder inventerar vi naturvärden. Artövervakning i större skala genomförs. På så sätt känner vi till vart artfynden är och kan identifiera vilka biotoper eller livsmiljöer som är skyddsvärda. Det finns kontrollprogram för skyddad natur i t.ex. naturreservaten, vilket innefattar t.ex. häckfågelinventering. Det finns en del skyddsvärda artlokaler spridda över innehavet och de allra värdefullaste lokalerna har till stora delar avsatts som naturreservat. Vi har god koll och vi följer upp arbetet varje år via extern revisor (miljöhänsyn, åtgärdsplanering, lagefterlevnad, rutiner etc.) via skogscertifieringssystemen.

Plockhuggning tillåts inte annat än i försökssyfte enligt skogsvårdslagstiftningen och är inte ett skogsskötselsystem. Förslaget är därför inte förenligt med lag. Tekniska förvaltningen utför många olika åtgärder som räknas som hyggesfria i majoriteten av Borås Stads skogar. Skogsvårdslagstiftningen anger ramarna och de grundläggande kraven för hur skogsbruket ska bedrivas och gäller samtliga markägare.

En skogsutredning pågår utifrån ett budgetuppdrag från Kommunfullmäktige. Uppdraget gäller hur Borås Stad på sina egna marker kan få ökad variation i skogslandskapet, pröva alternativa brukningsmetoder, återskapa våtmarker, öka biologisk mångfald samt hur skogen kan fungera bäst som kolsänka.

5 Tema: Den gröna staden

5.1 13. Gör det gröna mer brötigt

77% av klimatrådslaget yrkade bifall till förslaget
Klimatrådet gav förslaget ★★!!!!

Förslaget i dess helhet

- Ändra förhållningssättet till att allt inte måste vara så tillrättalagt hela tiden. Informera om varför!
- Låt naturen vara natur även i staden, inte bara tillrättalagda parker överallt; t ex klippa mindre, blås inte bort löven, låt det biologiska materialet vara kvar
- Rewilding – förvilda- regrowth

Tjänsteorganisationens svar

Borås Stads Tekniska förvaltning arbetar mycket med detta, utifrån den topografi vi har i Borås. Nyttjandegrad och förväntan i olika parkområden balanseras i skötseln. Med det menas att Tekniska förvaltningen behöver ta hänsyn till de förväntningar som finns hos invånare och i vilken utsträckning och på vilka sätt parker och allmänna grönområden nyttjas. Tekniska förvaltningen får idag in en hel del synpunkter från boråsare kring oskötta ytor, bland annat i samband med att vi ställer om gräsytor till ängsytor. När det kommer till kommunal skötsel behöver gröna ytor både må bra och se bra ut. Det finns flera möjligheter kring ”brötifiering” när det kommer till skötsel av naturmark, som Tekniska förvaltningen arbetar med. En åtgärd som genomförs idag är att löv blåses in i annan vegetation när det är möjligt. Tekniska förvaltningen lämnar också ved när den tagits ner i faunadepåer när det är möjligt. Frågetecken finns kring nyttan med att lämna ”bröte” i stadsmiljö sett till artantal.

De allmännyttiga bostadsbolagen i Borås har börjat internutbilda och ändra i skötseln av grönområdena. Att låta löv och grenar vara kvar under till exempel buskage är en av åtgärderna i den ändrade skötselplanen. Ett behov finns kring information och upplysning av hyresgäster, då bostadsbolagen får in en hel del synpunkter kring de oskötta ytorna. Ett av bostadsbolagen, Viskaforshem, välkomnar förslaget och önskar att det skrivs in som en riktlinje inför kommande upphandling av trädgårdsentreprenad.

5.2 14. Odling, gemensamt, individuellt och rättvist

94% av klimatrådslaget yrkade bifall till förslaget
Klimatrådet gav förslaget ★★★★!!

Förslaget i dess helhet

- Rättviseperspektiv; många ska ha tillgång
- Socialt hållbara mötesplatser med grön inriktning; tillsammansodlingar, odla för att bidra till matproduktionen -

alla kan äta växtbaserat, bryta ensamheten (odla morötter tillsammans…)

- Hälsa: för rekreation/återhämtning, gemenskap, självförsörjning.
- Mellan kulturer och generationer; lära av varandra
- Social hållbarhet och inkludering. Träffas och odla över generationer
- Mer möjlighet till lokal produktion och konsumtion från odling i staden
- Få odla på mark som är tänkt till annat tills det är dags för det nya
- Odlingsplatser med flera olika inriktningar; från kolonilotter till mindre odlingslotter
- Använda tomma lokaler för att ta fram plantor för kommunens vidkommande
- Ökad tillgång till kommunal mark för att odla; till exempel kolonilotter, odlingsområden, tillsammansodling

Tjänsteorganisationens svar

De allmännyttiga bostadsbolagen i Borås erbjuder hyresgästerna att odla på områden, lotter eller i pallkragar. Viskaforsbostäder stöttar de som vill starta igång en odling med pallkragar och jord. Bostäder i Borås ser att ett välfungerande odlingsområde bidrar till social hållbarhet, men också arbetet kräver en hel del organisering och drift för att områdena inte ska bli ovårdade och för att alla ska ha möjlighet att vara med. Fristadbostäder har erbjudit alla hyresgäster möjlighet till odling men har idag endast en handfull som är intresserade. De flesta hyresgästerna hos Fristadbostäder har lämnat ett villaboende för ett mer bekvämt lägenhetsboende och verkar inte intresserade av att odla.

Borås Stads Fritids- och folkhälsoförvaltning anser att bostadsbolagen är viktiga aktörer utifrån deras uppdrag och närhet till hyresgästerna. Odlingsfrågan skulle också kunna drivas från både Ortsråd[2] och Områdesnätverk[3], men då behöver initiativet komma från civilsamhället alternativt att de får frågan från Borås Stad om att bli involverade/delaktiga/ansvariga. Även Mötesplatserna (Hässleholmen, Hulta, Norrby, Sjöbo och på sikt Kristineberg) kan vara intressanta att involvera i det lokala arbetet framöver. Fritids- och folkhälsoförvaltningen lyfter odling i anslutning till friluftsområden som en potentiell framtida möjlighet.

[2] Det finns fyra serviceorter kring Borås – Dalsjöfors, Fristad, Sandared och Viskafors – där intresseföreningar samordnar och driver olika former av nätverk-/samverkansforum, så kallade ortsråd. Fritids- och folkhälsoförvaltningen har utsett kontaktpersoner som stöd i det lokala arbetet.
[3] Totalt finns sju områdesnätverk i Borås. Målet med områdesnätverken är att öka inflytandet, samhörigheten och tryggheten hos invånarna samt ta tillvara den ideella kraft som finns i civilsamhället (till exempel eldsjälar, föreningsliv och företag).

För den som är intresserad av att stadsodla finns information på Borås Stads hemsida om stadsodling. Det finns olika sätt att komma igång beroende på om det är en förening eller en privatperson som vill starta stadsodling. På kvartersmark som inte redan nyttjas av Borås Stads Lokalförsörjningsförvaltning eller Fritids- och folkhälsoförvaltning finns möjlighet att ansöka om att arrendera mark för odling. Bedömning om möjlighet och lämplighet görs i varje enskilt fall. Info om stadsodling och ansökningsformulär finns här: www.boras.se/stadsodling.

Borås Stads Tekniska förvaltning är positivt inställda till fler lokala marknader. Överlag har marknadsinslag i staden minskat. Förslaget om att använda tomma lokaler för att ta fram plantor är i dagsläget inget som förvaltningen har möjlighet att göra, då plantskolor upphandlas enligt LOU (Lagen om offentlig upphandling).

5.3 15. Nyttja döda ytor (tak, asfalt, väggar, monokulturer - gräs)

94% av klimatrådslaget yrkade bifall till förslaget
Klimatrådet gav förslaget ★★★★!!

Förslaget i dess helhet

- Öppna upp för att använda nya typer av ytor för förgröning; där det nu är asfalt, på husväggar, på tak, monokulturellt gräs
- Resursslöseri att inte använda dessa ytor. Vi förlorar inte något – vi adderar positivt grönt i staden där det nu är dött.

Tjänsteorganisationens svar

Borås Stads Tekniska förvaltning uppger att det finns mycket Arbete som gjorts nationellt och internationellt. Utifrån en omvärldsbevakning kan förvaltningen se att bostadsrättsföreningar och privata aktörer behöver finnas med som intressenter. Det finns flera fastighetsjuridiska frågor som kan uppstå och behöva omhändertas när det kommer till att nyttja döda ytor för växtlighet och kan vara svårt att göra på befintliga bostäder. Förvaltningens spaning är att det kan finnas motstånd från fastighetsägare kring användning av förgårdsmark.

Några av de allmännyttiga bostadsbolagen uppger att de arbetar på olika sätt med att nyttja döda ytor. Fristadbostäder har sedumtak på flera byggnader för att öka den biologiska mångfalden och minska mängden hårdgjorda ytor. Viskaforshem uppger att det finns gräsbeklädda tak och ett brett urval av växtligheter i nya produktionsområden. Bostäder i Borås arbetar inte med att nyttja döda ytor i dagsläget. Det kräver att byggnaden inte tar skada. I socialt utsatta områden får det inte leda till oönskade aktiviteter, något som Bostäder i

Borås behöver ta i beaktning.

Borås Stads Fritids- och folkhälsoförvaltning ansvarar för en del anläggningar (fotbollsplaner, aktivitetsplatser mm.) i kommunen. Förvaltningen ser en möjlighet kring att samnyttja dessa med odling på döda ytor, ängsmark och andra åtgärder som kan gynna den biologiska mångfalden. Områdena skulle även kunna blir finare för ögat. Fritids- och folkhälsoförvaltningen ser en möjlighet kring att kunna attrahera andra målgrupper till förvaltningens anläggningar. Förvaltningen skulle kunna göra olika insatser på dessa områden, som exempelvis att ordna fler fågelholkar, insektshotell, blomsterängar m.m. Det skulle kunna bli en ”win-win”.

Fritids- och folkhälsoförvaltningen lyfter gällande både förslag 14 och 15 att det vore intressant om det gick att koppla någon form av ”centrala resurser” som kunde nyttjas till de olika förslagen (eventuell ”projektbudget” att kunna äskas från eller som fördelas ut som extra tillskott). Risken finns annars att det inte kan prioriteras inom berörda nämndbudgetar samt att det även kan uppstå svårigheter kring ansvarsfrågor etc.

Det går att söka medel för dessa åtgärder via Borås Stads naturvårdsfond, men det finns bara 200 000 kr per år att dela ut.

5.4 16. Många små saker NU

Förslaget i dess helhet

90% av klimatrådslaget yrkade bifall till förslaget
Klimatrådet gav förslaget ★!!!

- Dela ut fröpåsar som alla kan odla där de är.
- Så ängsblommor i dikesrenar och andra lämpliga områden. Sköta dem – till exempel klippa efter de har fröat.
- Anlägga fler sandbäddar och hotell för insekter.
- Sätta upp fler fågel- och fladdermusholkar.
- Öka andelen perenner istället för annueller som slängs.
- Öka andelen frukt och bär (träd och buskar) istället för att använda prydnadsbuskar.
- Behålla träden och se annorlunda på skyddet av dem.
- Återanvänd det som tas bort från planteringar och använd det på andra ställen.
- Gör borttagna gröna resurser tillgängliga för allmänheten – i likhet med lökåterbäringen.

Tjänsteorganisationens svar
Borås Stads Tekniska förvaltning uppger att mycket görs i dagsläget som ligger i linje med förslaget. På Stadsbiblioteket i Borås har Sjuhärads fröbibliotek nyss öppnat, där invånare erbjuds att låna fröer för odling. Runt fågelholkar och insektshotell finns ett systematiskt tänk. Det finns ett mål i blomsterprogrammet kring perenner/anueller som handlar om att öka andelen perenner 20 % per år. Perennytor är med dagens driftavtal dyra att sköta vilket minskar möjligheten till att utöka till fler perennytor om inte driftbudgeten utökas. Tekniska förvaltningen försöker att använda perennerna från blomsterprogrammen till att komplettera befintliga perennplanteringar och även återanvända i andra blomsterarrangemang som till exempel hösturnor på Allé- och Österlånggatan. Vi har ingen återbäring till allmänheten men brukar lämna ut perenner till andra verksamheter inom tekniska förvaltningen eller andra kommunala verksamheter som vi har samarbete med.

Vidare ser förvaltningen att fruktlundar ofta innebär en oskälig kostnadsökning för drift. Det finns också en risk att fruktlundar blir en sanitär olägenhet. Varje år brukar vårlökarna från Borås vackra parker skänkas till invånarna i lökåterbäringen.

Miljöförvaltningen har delat ut fröpåsar i samband med olika evenemang. Senast skedde det på invigningen av naturreservatet Gåshult. Det är svårt för förvaltningen att veta om åtgärden ger någon nytta. Förvaltningen har delat ut bidrag för att anlägga ängar via naturvårdsfonden och beviljat ansökningar om insektshotell och fågelholkar. Lokala naturvådsmedel från staten (LONA) går numera bara söka för våtmarker, men det finns till exempel medel för lokal utveckling att söka från kommunen i syfte att utveckla lokalsamhället: Medel för lokal utveckling - Borås Stad.

De allmännyttiga bostadsbolagen uppger att de arbetar på olika sätt med förslaget. Bostäder i Borås deltog i Miljödag på Sjöbo där vi erbjöd frösådd. Bolaget har börjat använda perenner i en del urnor för att sedan återanvända dem i deras rabatter. För ca fyra år sedan satte Bostäder i Borås 50 fruktträd på deras områden och har även planterat bärbuskar vid renovering av en grillplats 2024.

Några utmaningar är att det krävs kunskap och engagemang för att genomföra denna typ av åtgärder. Fruktträd kräver uppbyggnadsbeskärning och etableringsskötsel för att bli bra. Fristadbostäder har satt mycket frukt- och bärväxter istället för prydnadsväxter i deras bostadsområde. Bolaget uppger att förslaget innehåller flera goda idéer och de tackar för dessa.

5.5 17. Grön stadsplanering redan från början - genombrytande natur genom staden

97% av klimatrådslaget yrkade bifall till förslaget
Klimatrådet gav förslaget ★★★!!!!

Förslaget i dess helhet

- Upphandling som stämmer med den Gröna Staden.
- Höja grönytefaktorn i stadsplaneringen.
- Samverkan i Borås City genom samarbetsavtal för mer grönt i stadskärnan.
- Fler gröna stråk genom staden.
- Fler gågator genom staden (med anpassade transporter).
- Fler gröna vilda satsningar genom staden.
- Planera för ökad användning av regnvatten.

Tjänsteorganisationens svar

Borås Stads Tekniska förvaltning uppger att Borås Stad har utmaningar kopplat till vattenanvändningen. Pilotprojekt har genomförts kopplat till trädplanteringars förmåga att ta emot regnvatten. Det finns kostnadsutmaningar kopplat till de markarbeten som krävs för att genomföra åtgärder. Förvaltningen arbetar med att försöka bevaka frågan i tidiga skeden.

En åtgärd i Borås Stads senaste vatten- och avloppsförsörjningsplan (VA-plan), och som behöver lösas inom förvaltningsorganisationen, är att utforska möjligheten att använda ett så kallat ”tekniskt vatten”. Tekniskt vatten är till exempel renat avloppsvatten, som alternativ till dricksvatten, för spolning av ledningsnät, bevattning etc.

Det har gjorts flera utredningar kring grönytefaktorn och förvaltningorganisationens bedömning är att det är ett trubbigt verktyg. Därför arbetar förvaltningen mer med modellen 3-30-300[4].

Borås Stad utvecklar och bygger samtidigt Viskans park som ska gå längs med hela staden, från Rya åsar i norr och till Gässlösa i söder. Den kommer bli fem kilometer lång och sammanhängande och gör att du kommer kunna ta dig genom hela staden i en grön miljö utan biltrafik.

Avdelningen Strategisk samhällsplanering på Samhällsbyggnadsförvaltningen uppger att Borås Stad länge haft styrning gällande kompensationsåtgärder i både översiktsplan och grönområdesplan, men inte nått hela vägen i genomförandefrågorna. Ansvars- och genomförandefrågor behöver lösas i förvaltningsorganisationen. Kompensationsåtgärder innebär att funktioner och värden som går förlorade vid en exploatering kompenseras.

[4] Modellen som kallas 3-30-300 innebär att: alla ska se minst tre träd från sin bostad, skola eller arbetsplats, alla stadskvarter ska täckas av minst 30 procent trädkronor och att alla invånare ska ha max 300 meter till närmsta grönområde.

6 Tema: Kunskap och engagemang

6.1 18. Klimatdialoger, delaktighet och tillit

87% av klimatrådslaget yrkade bifall till förslaget
Klimatrådet gav förslaget !!

Förslaget i dess helhet

Förslaget motiveras av medborgarnas behov av att känna tillit till kommunens klimatåtgärder och känna att de får delaktighet i klimatomställningen. Resultatet förväntas vara att politiken ska kunna känna stöd från medborgarna, få idéer och inspel och våga skynda på klimatomställningen. Samtidigt kommer medborgarna att känna delaktighet och förtroende i klimatpolitiska frågor.
Borås Stad ska på ett lustfyllt framtidsorienterat och positivt sätt bjuda in till breda samtal om miljö- och klimatfrämjande åtgärder.

Förslaget innebär att

- kommunen ska upprätta en kommunikationsstrategi för klimatomställningen för att främja interaktion mellan medborgare och politiker
- politiker och medborgare återkommande möts för att samtala om kommunens verksamhet som berör miljö och klimatomställning, utbyta idéer och förslag, för att därmed öka förankring och möjlighet att påverka
- kommunen återkopplar till medborgarna och redovisar vilka klimatpolitiska åtgärder som genomförts

Tjänsteorganisationens svar

I Borås Stads energi- och klimatstrategi pekas informationsspridning och utbildning ut som viktiga insatser för att uppnå effekt i det lokala klimatarbetet. I arbetet ingår också att stötta det lokala näringslivet genom bland annat rådgivning och samordning. Borås Stad arbetar på olika sätt med detta. Politiken deltar regelbundet i olika dialoger som både näringsliv och civilsamhälle bjuder in till. Ibland är klimatet huvudtemat, men det kan också handla om en bredare frågeställning. Ofta handlar dialogerna om hållbarhet på olika sätt.

Klimatprat är ett koncept instiftat av Borås Stad. Det är ett kontinuerligt samtal mellan boråsare, förtroendevalda och tjänstepersoner från Borås Stad. Samtalet har uppstått i olika former och konstellationer, men oavsett form har syftet varit att skapa delaktighet kring klimatfrågan och att låta olika människor mötas. Under 2023-2024 arbetade Borås Stad med Navet Science Center och testade att arrangera Klimatprat på Borås Stadsbibliotek som ett återkommande folkligt samtal, med olika gäster med olika bakgrunder och i olika åldrar. En stor utmaning är att de som är intresserade av klimatfrågan i högre utsträckning nås av informationen och kommer på evenemangen. Det är också en utmaning att nå människor från olika socioekonomiska grupper.

Utöver Klimatprat har Borås Stad testat andra typer av metoder för hur vi kan föra dialog med våra invånare. Arbetet med Borås Klimatrådslag är ett samarbete mellan kommunen och idéburna krafter, till vilket 40 boråsare rekryterats. Klimatrådslaget är en del av ett pilotprojekt som drivs av den ideella föreningen Klimatriksdagen. Borås Stad har åtagit sig att återkoppla till Klimatrådslagets deltagare.

Borås Stad har en kommunikationsstrategi som spänner över alla Borås Stads verksamheter och områden. Klimatfrågan är en av dem. Det finns en pågående diskussion kring hur Borås Stad kan bli bättre på att diskutera hållbarhet. I satsningen Klimatneutrala Borås 2030[5] tog Borås Stad med projektparter fram en särskild kommunikationsstrategi och har kommunicerat satsningens delar som ett eget projekt, inom ramarna för Borås Stads verksamhet. Kommunikationsinsatserna har bland annat handlat om reklamfilmer om hållbart resande och matsvinn riktade till boråsarna.

6.2 19. En kommun med bred klimatkunskap

90% av klimatrådslaget yrkade bifall till förslaget
Klimatrådet gav förslaget ★

Förslaget i dess helhet

Förslaget motiveras av att det kan vara svårt för en allmänhet att förstå det tekniska och naturvetenskapliga språket kring klimatkrisen och min egen roll som individ i denna, vad jag kan och inte kan påverka. Förslaget ska leda till att många fler medborgare i kommunen kan samtala om klimatkrisens effekter på ett vardagligt språk och hjälpas åt att agera i klimatomställningen. Med mer kunskap blir medborgarna i kommunen både engagerade och känner mindre hot. Ju fler kunniga medborgare desto fler ambassadörer för att skapa engagemang och förändrade vanor.

Förslaget innebär:

- Borås kommun ska kommunicera om klimatkrisen och den nödvändiga klimatomställningen på ett språk och i kanaler, som är tillgängligt för alla olika kategorier av medborgare
- Kommunen ska främja att medborgarna får utbildning i klimatfrågan t ex samarbeta med studieförbund, folkhögskolor, högskolan i Borås med flera
- Kommunen ska fortbilda lärare, skolchefer och förskollärare för att barn och unga ska få så god kunskap som möjligt i klimatkunskap.

[5] Klimatneutrala Borås 2030 är en del av innovationsprogrammet Viable Cities storsatsning Klimatneutrala städer 2030. Satsningen syftar till att driva på Borås Stads klimatarbete och pågår fram till 2027 med Ulricehamn som tvillingstad.

- Alla anställda och förtroendevalda i kommunen ska genomgå återkommande utbildning i klimatfrågan och kommunens klimatarbete för att förstå sin roll i klimatomställningen.

Tjänsteorganisationens svar
Borås Stad informerar på vår hemsida www.boras.se om kommunens klimatarbete, dock inte på andra språk än svenska. Information om Borås Stads olika evenemang sprids på kommunens arbetsplatser, mötesplatser och kommunalt ägda digitala tavlor. Kommunen skulle kunna bli bättre på att göra informationen tillgänglig för fler, men det skulle krävas fler resurser.

Borås Stad har en obligatorisk miljöutbildning för alla anställda och förtroendevalda. Det är ett mål, enligt Borås Stads Miljöprogram, att alla anställda och förtroendevalda inom organisationen ska gå en miljöutbildning. Vart fjärde år behöver alla gå om utbildningen, som är digital och finns på kommunens intranät. Den strategiska miljö- och klimatfunktionen i Borås Stad ser en möjlighet kring att samarbeta med studieförbund, högskolan i Borås och vårt lokala Science Center Navet i syfte att vidareutveckla utbildningen.

Ett pågående arbete, som riktar sig särskilt till våra unga boråsare, är Drömstaden – ett samarbete mellan Borås Energi och Miljö och Navet Science Center, där Borås Stad är en samverkande part. Drömstaden är ett kreativt hållbarhetsprojekt för årskurs 5 med pedagogiskt upplägg där deltagarna blir den nya generationens miljöhjältar. Upplägget sträcker sig över ett helt läsår och består av olika teman och studiebesök. Projektet syftar till att utveckla elevernas kunskaper kring:

- Kretslopp, energi och återvinning
- Stadens system
- Konsumtion
- Transporter och resor

6.3 20. Klimatevenemang

Förslaget i dess helhet

81% av klimatrådslaget yrkade bifall till förslaget
Klimatrådet gav förslaget 0 symboler

Förslaget motiveras av att evenemang kan väcka engagemang i breda grupper och att populära former för tävling och prisutdelning kan nå stora och nya grupper i kommunen. Likaså kan företag bli involverade i tävlingar, få bidra till priser och till sponsring och utmärka sig för sina framgångar.

Förslaget innebär att

- Kommunen ska arrangera årliga klimatevenemang för att på ett positivt sätt lyfta framgångar i klimatomställningen hos medborgare, företag och kommunen.
- Kommunen ska skapa en modell för belöning av goda klimatinsatser, där själva belöningen i sig symboliserar en klimathandling t ex ett busskort, närproducerad matkasse etc.

Tjänsteorganisationens svar
Borås Stad med partners arbetar på olika sätt med klimatevenemang. Utmärkelsen Stora Hållbarhetspriset är ett exempel. Priset har inrättats av Borås Näringsliv, Högskolan i Borås, Borås Stad och Sparbanken Sjuhärad genom sin ägarstiftelse för att inspirera och uppmuntra till hållbar utveckling som genererar tillväxt. Priset delas ut till företag i Borås som arbetar på ett utmärkande sätt med de tre dimensionerna miljö, människor och ekonomi inom hållbar utveckling och har gjort hållbarhetsarbetet till en naturlig och integrerad del av sin verksamhet. Prissumman är 100 000 kronor.

Borås Stads miljö- och klimatstrategiska funktion har testat olika typer av framtidsorienterade evenemang, för olika målgrupper. Ett exempel är Klimatprat, som nämns ovan, till vilket vi bjudit in inspirerande boråsare som talare med olika bakgrunder och i olika åldrar för att diskutera klimatet utifrån olika teman. Borås Stad har också bjudit in till aktiviteter med potential att ge en positiv klimateffekt som till exempel ”leksaks-swopping”, hackathon för studenter och samåkningsevenemang.

Det finns civilsamhällesorganisationer i Borås som samverkar och flitigt arrangerar olika klimatevenemang för boråsarna. Det finns också olika företagsnätverk som bjuder in sina medlemmar till regelbundna träffar och där miljö- och klimatfrågan ofta är utpekat tema. Borås Stads miljö- och klimatstrategiska funktion, såväl som näringslivsavdelning, ser en risk i att Borås Stad ibland konkurrerar med dessa aktörer när kommunen bjuder in till evenemang. Vi bör i högre utsträckning undersöka hur vi kan samverka med aktiva aktörer för att kunna bjuda in bredare och nå andra målgrupper. Detta är en pågående diskussion inom Borås Stad och i det miljö- och klimatstrategiska arbetet.

En omvärldsbevakning visar att andra kommuner har samlat aktörer i ett gemensamt arbete som tar avstamp i kommunens klimatmål. Flera städer, som till exempel Borlänge och Karlstad, har instiftat lokala Klimatkontrakt mellan kommunen, företag och organisationer. Detta är en fråga som Borås Stad undersökt och fortsätter att undersöka i och med arbetet med Klimatneutrala städer 2030, som är en del av innovationsprogrammet Viable Cities.

7 Tema: Energi och försörjning

7.1 21. Skarpare krav för minskad energianvändning vid nybyggnation/markanvisningar

84% av klimatrådslaget yrkade bifall till förslaget
Klimatrådet gav förslaget ★★

Förslaget i dess helhet

För att minska energianvändningen ska energieffektivisering genomsyra hela Borås Stads verksamheter. Detta görs dels genom att ställa krav på aktörer vid markanvisning men också i Borås Stads befintliga och nybyggda fastigheter, t.ex genom:

- förbättrad ventilation
- återvinning av energi
- separata vattensystem, exempelvis att dricksvatten inte används till spolning av toaletter
- nyttja lokaler till fler ändamål för att använda redan uppvärmda lokaler och minska behovet av nya
- husen byggs med förutsättningar för exempelvis solceller eller passivteknik

Tjänsteorganisationens svar

Borås Stad håller på att arbeta fram riktlinjer för hållbar byggnation. De går på remiss våren 2025. I arbetet med riktlinjer för hållbart byggande har Borås Stad fört dialog med byggbranschen, politiker och Borås Stads byggande förvaltningar och bolag. Dialogerna har varit värdefulla för kommunen.

Riktlinjerna tydliggör Borås Stads ambitionsnivå för hållbar byggnation, med fokus på minskade klimatutsläpp, effektiv resursanvändning och minskad miljöpåverkan. Riktlinjerna ska vara ett underlag och stöd för de förvaltningar och bolag som bygger och renoverar bostäder, lokaler och andra byggnader. Dessutom kan riktlinjerna tjäna som grund för kravställning i framtida ramverk för grön finansiering.

Riktlinjerna ska användas vid renovering, tillbyggnation, ombyggnation och nybyggnation inom kommunkoncernen när det är relevant. Riktlinjer för hållbar byggnation ska användas på fastighets- eller byggnadsnivå. Det långsiktiga målet är att riktlinjerna också ska kunna användas vid markanvisning.

7.2 22. Borås Stad ska öka den lokalt producerade fossilfria energin för att öka självförsörjningsgraden

81% av klimatrådslaget yrkade bifall till förslaget
Klimatrådet gav förslaget ★★★

Förslaget i dess helhet

Borås Stad arbetar aktivt med goda förutsättningar att etablera solcellsparker och vindkraftparker inom kommunen, såväl stor- som småskaliga projekt och såväl i egen som privat regi, för att öka självförsörjningsgraden och andelen närproducerad, fossilfri energi.

Vid planering och byggnation ska hänsyn tas till andra värden, t.ex undanta mark med höga naturvärden, rekreationsvärden och jordbruk.

Tjänsteorganisationens svar
Det kommunala bolaget Borås Energi och Miljö producerar fjärrvärme och el med nästintill 100 % förnybara och återvunna bränslen vid bolagets två kraftvärmeverk. Bolaget har även fyra vattenkraftverk som producerar förnybar el. Totalt producerar bolaget ca 200 GWh el och stadens behov är ca 600 GWh. På egna tak har ca 1 000 m2 solceller installerats.

Bolaget har utrett möjligheterna till en andelsägd solcellspark, men då inte marknadsintresset fanns hos potentiella samarbetspartners beslutade bolaget 2023 att inte gå vidare med det. Få svenska kommuner har storskaliga solcellsparker. I Lokalförsörjningsförvaltningens egna investeringsprojekt utreds möjligheten att anlägga solceller och installeras i princip i alla projekt.

Avdelningen Strategisk samhällsplanering på Samhällsbyggnadsförvaltningen uppger att en förstudie för en energiplan planeras genomföras under 2025. En energiplan beskriver produktion, distribution och användning av energi. I dagsläget har Borås Stad en kombinerad energi- och klimatstrategi.

Borås nätkraft är ett elnätsbolag och får inte producera el mer än till egen förbrukning. Bolaget uppger dock att de har genomgått en bolagsombildning och öppnat upp för möjligheten för egen elproduktion. Detta är helt nytt och planerna är i sin linda. Idag har bolaget solceller på etableringen på Majorsgatan och framåt finns även planer på att utrusta deras mottagningsstationer med solceller, om dessa är lämpliga.

Inom kommunens geografi finns drygt 2000 solcellsanläggningar.

Vindkraft
Borås har inga vindkraftverk. Tidigare har Borås Energi och Miljö arbetat för vindkraftverk (styrelsebeslut att uppföra vindkraft 2013) men planerna fullföljdes inte och inget investeringsbeslut togs.

Borås Stad som organisation har ingen egen energiproduktion genom vindkraft, men Kommunstyrelsen har gett klartecken till att anse vindkraft som lämplig markanvändning för ett flertal privata vindkraftsprojekt. Vissa har fallit bort av andra orsaker, där andra starka remissinstanser haft invändningar, till exempel Försvarsmakten.

Några tidigare projekt som fått klartecken har inte genomförts på grund av att projekten vid tillfällena inte bar sig ekonomiskt. Ett vindkraftsprojekt som löper över både Borås och Bollebygds kommuner har fått tillstånd från Länsstyrelsen men har ännu inte byggts. Ett annat projekt vid Rångedala har fått tillstånd från Länsstyrelsen men är överklagat. Några projekt har även fått nej eller delvis nej av kommunen.

Kommunens översiktsplan har inte pekat ut områden som är lämpliga eller inte lämpliga för vindkraft, men inkluderar fem principer som ska användas vid bedömningar av projekt från fall till fall. Dessa är: samordning med andra störningar, fri sikt åt något väderstreck, gruppstation, estetisk placering inom grupp samt vinst i lokalsamhället.

Klimatrådets frågor (blå) och Borås nätkrafts svar:

Hur kravställer vi privata initiativ?

Kraven för privata aktörer som vill ansluta förnybar energi handlar främst om personsäkerhet då bolagets distributionselektriker ska ut och jobba i elnätet. Bolaget ställer också vissa krav på el-kvalitet då bolaget inte vill att enskilda kunders anläggningar ska påverka det övriga nätet.

Hur kan vi förenkla för privata initiativ och främja självförsörjningen?

Genom att informera och hålla en öppen dialog med de kunder som vill investera i elproduktion.

Omvärldsbevakning – hur står sig Borås i jämförelse med andra kommuner?

Ser man till branschen i stort så ligger Borås bra till vad gäller solproduktion. Vi har idag snart 30MW installerad solproduktion i nätet vilket motsvarar 1/4 av konsumtionen där Borås Nätkraft är nätägare. För Borås territoriella område finns fler nätägare.

7.3 23. Ny teknik för produktion och lagring av energi

Förslaget i dess helhet

84% av klimatrådslaget yrkade bifall till förslaget
Klimatrådet gav förslaget ★★

Borås ska ligga i framkant och bli en föregångsstad vad gäller att anamma ny teknik och erfarenheter från andra kommuner, som möjliggör produktion och lagring av fossilfri energi. Borås Stad ska ha flera energikällor, såsom vätgas, småskalig vattenkraft, solvärme och värmeåtervinning. Borås Stad ska också använda sig av lastbalansering

för att ta tillvara på energiöverskott exempelvis genom gravitationsbatteriteknik, vattenkraft och värmelagring.

Tjänsteorganisationens svar

Det kommunala bolaget Borås Energi och Miljö har en stor ackumulatortank (37 000 m3) som laddas med fjärrvärmevatten. Fulladdad lagras ca 2 GWh värmeenergi. Ackumulatortanken har en viktig funktion i att optimera kraftvärmeproduktionen - fjärrvärme och el. När ackumulatortanken byggdes 2009 var dess främsta funktion att användas för att fasa ut fossila bränslen och trygga fjärrvärmeleveranserna. Nu när de fossila bränslena fasats ut har ackumulatortanken en viktig funktion i produktionsoptimering och att säkra elproduktion för ett stabilare elnät.

Borås nätkraft svarar att bolaget får vi in många förfrågningar vad gäller anslutning av energilager, då främst i form av större batterier. Dessa ansluts i den takt de har möjlighet till. Vad gäller att investera i egna batterilager så pågår det en utredning kring detta. I samma utredning som nämns ovan så pågår det även diskussioner kring vätgaslager. I en omvärldsbevakning kan bolaget se att det ser likadant ut i de flesta av våra grannkommuner. Göteborg ligger kanske något före, då främst beroende på deras effektsituation.

Kopplat till kraftvärmeverket på Sobacken finns batterier som är anslutna till frekvensmarknadstjänster som hjälper samhället till att skapa balans i elnätet.